

УДК 621.326

Демидась Г. – ст. гр. КН-421

Технічний коледж Тернопільського національного технічного університету
імені Івана Пулюя

СИСТЕМА СТРИМУВАНЬ І ПРОТИВАГ У ДЕРЖАВНІЙ ВЛАДІ УКРАЇНИ

Науковий керівник: викладач суспільних дисциплін Черниш Н. А.

Demydas H.

Technical college Ternopil Ivan Puluj National Technical University

THE SYSTEM OF CONTENTS AND BALANCES IN THE STATE AUTHORITIES OF UKRAINE

Supervisor: teacher of social disciplines N.Chernysh

Ключові слова: стримування, протипаги, гілки влади, імпічмент, вето.

Keywords: restraint, balances, branches of power, impeachment, veto.

Основою стабільного функціонування системи державної влади в українській парламентсько-президентській республіці є система стримувань і протипаг, яка забезпечує взаємну підконтрольність різних гілок і центрів державної влади та запобігає концентрації її в одній гілці чи в руках однієї особи. «Стримування» і «протипаги», з одного боку, сприяють співробітництву і взаємному пристосуванню органів влади, а з іншого боку - створюють потенціал для конфліктів, які найчастіше вирішуються шляхом переговорів, угод і компромісів (див. рис.1).

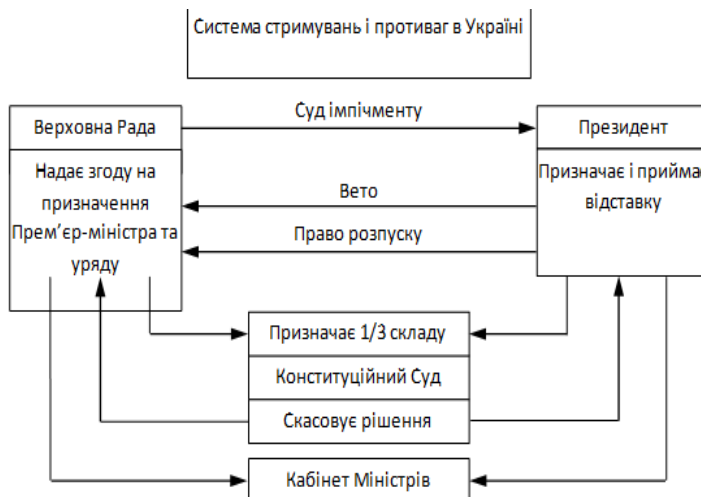

Рисунок 1 – Система стримувань і протипаг

Основними складовими цієї системи в Україні є:

- подвійність джерел формування виконавчих структур,
- імпічмент,
- право розпуску парламенту,
- право вето,
- конституційний нагляд.

В нашій державі неозброєним оком видно нерівність впливів на уряд з боку Президента та Верховної Ради. На відміну від парламенту, який може висловлювати недовіру лише до всього Кабінету Міністрів, Президент має право призначати та звільняти з посад окремих міністрів, що є значно гнучкішим і більш дієвим важелем впливу на КМУ. У разі затвердження ВРУ Програми діяльності уряду, він стає на рік «недоторканим» для неї, в той час як аналогічної «страховки» від Президента КМУ не має. А ще глава держави призначає і звільняє більшість ключових владних портфелів в Україні. Призначення та звільнення з посад голів місцевих державних адміністрацій здійснюється теж Президентом.

Процедура імпічменту передбачається Конституцією України та законом «Про особливу процедуру усунення Президента України з поста (імпічмент)» від 10.09.2019. Рішення про вотум недовіри вважатиметься прийнятим, якщо за нього проголосує не менш як три чверті народних депутатів від конституційного складу ВРУ (340). Але парламент може усунути главу держави з посади в порядку імпічменту виключно у разі вчинення ним державної зради або іншого злочину. Створюватиметься спеціальна тимчасова слідча комісія (ТСК), яка готуватиме висновки і пропозиції за дослідженими обставинами щодо вчинення Президентом державної зради або іншого злочину. Після ухвалення рішення про звинувачення Президента, передбачається ще й участь Конституційного та Верховного Суду. Отже, процедура імпічменту потребує реального механізму спрощення (хоча і безмежного).

Так само, як імпічмент, практично не працює в Україні інститут розпуску парламенту. Конституція України передбачає лише деякі випадки, за яких Президент припиняє повноваження Верховної Ради. Перший: «якщо протягом тридцяти днів однієї чергової сесії пленарні засідання не можуть розпочатися». Цей параграф основного закону має радше регламентаційний характер, а тому навряд чи може бути застосований. Другий: якщо протягом одного місяця у ВРУ не сформовано коаліцію депутатських фракцій (якраз цією підставою скористувався Президент Зеленський В.О., підписавши указ про дострокове припинення повноважень парламенту VIII скликання). Третій: якщо протягом 60 днів після відставки уряду не сформовано персональний склад Кабінету Міністрів України.

Керуючись Конституцією, Президент України володіє правом класичного, відкладального вето. Таке вето може подолатися ВРУ більшістю у дві третини голосів (300). Проте, враховуючи те, що парламент практично ніколи не буває «заповнений» на сто відсотків, процедура є знову практично неможливою. Наприклад Президент Порошенко П. О. вніс до парламенту 83 законопроекти і на 33 проекти, проголосованих Радою, наклав вето. Майже 9 із 10 поданих президентом законопроектів депутати приймали, при чому робили це дуже швидко. І жодного разу Рада навіть не намагалась побороти президентське вето.

Завданням Конституційного Суду України є гарантування конституційності законів ВРУ, актів Президента та КМУ, інших правових актів. Але оскільки, Конституційний Суд складається із 18 суддів, яких по 6 призначають Президент, Верховна Рада та з'їзд суддів КС, то дуже часто система конституційного нагляду діє в інтересах когось із них.

Таким чином можна констатувати, що в Україні діюча система стримувань і противаг потребує певного коригування, напрямками якого можуть бути обмеження повноважень Президента у виконавчій сфері та надання усім механізмам системи більш дієвого, реального характеру.